

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 czerwca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał J. S. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 18.06.2015 do 31.03.2016 roku w kwocie 36588,54 złotych oraz dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 1874,03 złotych. Łącznie zobowiązał do zwrotu kwoty 38462,57 złotych.

Decyzja k 55 akt ZUS

Od powyższej decyzji wnioskodawca odwołał się w dniu 4 sierpnia 2016 roku poprzez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc o uchylenie decyzji oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. Z uzasadnienia odwołania wynika, że zakwestionowano jedynie żądanie zwrotu dodatku pielęgnacyjnego.

Odwołanie k 2-5

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o oddalenie odwołania.

Odpowiedź na odwołanie k 10-11

W piśmie z dnia 22 lutego 2017 roku pełnomocnik wnioskodawcy wniósł, aby Sąd ustalił, że J. S. (1) nie ma obowiązku zwrotu całej kwoty 38462,57 złotych, przywołując treść art. 411 Kc.

Pismo k 28

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny

J. S. (1) urodził się (...). Wnioskodawca od wielu lat pobierał emeryturę z ZUS oraz, w związku z ukończeniem 75 lat także dodatek pielęgnacyjny.

Żoną J. S. (1) była M. S. – sędzia w stanie spoczynku. Pobierała ona stosowne uposażenie z Sądu Apelacyjnego w Łodzi. W dniu 10 czerwca 2015 roku M. S. zmarła.

Okoliczności bezsporne

Pismem z dnia 19 czerwca 2015 roku wnioskodawca poinformował ZUS, że od dnia 18 czerwca 2015 roku zostało przyznane mu uposażenie rodzinne po zmarłej żonie, wypłacane przez Sąd Apelacyjny w Łodzi.

Pismo k 36 akt ZUS

W dniu 28 grudnia 2015 roku J. S. złożył do ZUS kolejne pismo z informacją, że pobiera uposażenie rodzinne po żonie oraz, że wielokrotnie próbował dowiedzieć się w ZUS, czy powinna mu być wypłacana jego emerytura wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym. Odpowiedziano mu, że może pobierać oba świadczenia. Wnioskodawca jednak zwrócił się o pisemne potwierdzenie tego, że ma prawo do obu świadczeń pomimo, że świadczenie z Sądu jest korzystniejsze.

Pismo k 37 akt ZUS

Organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające, w wyniku którego, w marcu 2016 roku, poinformowano telefonicznie wnioskodawcę, że nie ma prawa do obu świadczeń, a jedynie do tego, które wybierze. Wnioskodawca odpowiedział, że wybiera uposażenie rodzinne, wypłacane przez Sąd i prosi o wstrzymanie wypłaty emerytury z ZUS.

Pismo – protokół k 42 akt ZUS

Decyzją z dnia 4 kwietnia 2016 roku ZUS zawiesił emeryturę wnioskodawcy wynoszącą 3886,96 złotych miesięcznie plus dodatek pielęgnacyjny w wysokości 208,67 złotych. Powodem wydania takiej decyzji był zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia, a może być wypłacane tylko jedno – wyższe świadczenie.

Decyzja k 43 akt ZUS

Wnioskodawca zadeklarował do ZUS, że zwróci pobrane kwoty emerytury, jednak nie zwróci dodatku pielęgnacyjnego.

Pismo – protokół k 47 i k 48

W dniu 28 czerwca 2016 roku organ rentowy wydał decyzję zobowiązującą J. S. (1) do zwrotu kwoty 38462,57 złotych, stanowiącej sumę świadczeń emerytalnych i dodatku pielęgnacyjnego za okres od dnia 18 czerwca 2015 do 31 marca 2016 roku.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje

Odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) i art. 138 ust. 1, 2, 4-6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 roku, Nr 39, poz. 353 ze zm.), osoba która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania,
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

W judykaturze utrwalili się poglądy, że celem zacytowanego powyżej art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest ochrona Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego zwrot nienależnie pobranego świadczenia powinien obejmować wysokość kwoty, o którą fundusz ten został bezpodstawnie uszczuplony (wyr. SA w Warszawie z dnia 20 czerwca 2007 roku, III AUa 478/07; L.). Za nienależnie pobrane świadczenie, w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, uważa się świadczenie wypłacone mimo zaistnienia leżących po stronie ubezpieczonego okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części (wyr. SN z dnia 4 września 2007 roku, I UK 90/07; L.).

W rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostaje fakt, że wnioskodawca, po śmierci żony – sędziego w stanie spoczynku, uzyskał, od dnia 18 czerwca 2015 roku, prawo do uposażenia rodzinnego po zmarłej, wypłacanego przez Sąd Apelacyjny w Łodzi.

Zgodnie z art. 102 § 4 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, w razie zbiegu prawa do uposażenia rodzinnego z prawem do emerytury lub renty, na wniosek uprawnionego, przysługuje albo uposażenie rodzinne albo emerytura lub renta.

Przepisy o uposażeniu rodzinnym nie przewidują wypłacania dodatku pielęgnacyjnego.

W niniejszej sprawie J. S. (1) poinformował niezwłocznie ZUS o tym, że przyznano mu uposażenie rodzinne po zmarłej żonie. Pomimo to, organ rentowy wypłacał mu, przez kolejne miesiące emeryturę wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym. Dopiero po kolejnej interwencji wnioskodawcy w organie rentowym, przeanalizowano jego sprawę i poinformowano, że nie przysługuje mu prawo do obu świadczeń. Ponadto wstrzymano wypłatę emerytury i dodatku pielęgnacyjnego od dnia 1 kwietnia 2016 roku.

Wnioskodawca deklaruje zwrot emerytury, ale uważał, że nie ma podstaw do zwrotu dodatku pielęgnacyjnego. W końcu odstąpił od zamiaru zwrócenia jakiegokolwiek kwoty.

Zdaniem Sądu wnioskodawca ma obowiązek zwrócić całość określonej w decyzji kwoty, czyli zarówno emeryturę jak i dodatek pielęgnacyjny.

Zgodnie z treścią art. 75 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, jeżeli osoba ta została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia. Dodatek ten wypłaca się łącznie ze świadczeniem.

Zawieszenie wypłaty emerytury spowodowało zawieszenie wypłaty dodatku pielęgnacyjnego. Wnioskodawca dokonał wyboru świadczenia, wypłacanego przez inną instytucję, gdzie nie było przewidzianego dodatku pielęgnacyjnego, a zatem konsekwencją tego wyboru stał się obowiązek zwrotu całego świadczenia i dodatku, wypłacanego przez ZUS.

Oczywiście fakt, że przepisy ustawy o ustroju sądów powszechnych nie przewidują wypłacania dodatku pielęgnacyjnego nie oznacza, że sędzia w stanie spoczynku, który ukończył 75 lat, nie nabędzie nigdy prawa do tego rodzaju świadczenia. Dodatek wypłacany jest wówczas przez odpowiednią instytucję samorządową, o ile oczywiście zostanie złożony odpowiedni wniosek.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca złożył taki wniosek i ma przyznany dodatek pielęgnacyjny obok uposażenia rodzinnego od 1 kwietnia 2016 roku, co sam przyznał w odwołaniu.

Należy zauważyć, że w niniejszej sprawie nie mogą mieć zastosowania przepisy Kodeksu cywilnego. Pełnomocnik wnioskodawcy podniósł, że Sąd powinien zastosować art. 411 Kc, dotyczący bezpodstawnego wzbogacenia.

Przepis art. 411 ust. 1 Kc stanowi, że nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej.

Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych regulują kwestie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w sposób wyczerpujący i nie jest dopuszczalne zastosowanie przepisów kodeksu cywilnego, w szczególności w zakresie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Należy zauważyć, że przepisy art. 405 i nast. KC zamieszczone są w Księdze Trzeciej pt. Zobowiązania i odnoszą się do wzajemnych relacji wierzyciela i dłużnika.

Wypłata świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie opiera się na relacjach cywilnych lecz administracyjnych, zaś organ rentowy jest instytucją administracji państwowej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł jak w sentencji.

Zarządzenie: odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy.